

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.9, november 2016

Indledningen er redigeret af Ida Marie Klahn og Klaus Nielsen

Tilsyn ved ph.d. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Til Hr. Etatsraad Treschow”

ved Kirsten Vad

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Digtet
- 3 Anvendt litteratur

1 Anledning

I vinteren 1838 havde Willum Frederik Treschow forsvaret retten til løsning af sognebånd på stænderforsamlingen i Roskilde. Som tak digtede Grundtvig “Til Hr. Etatsraad Treschow”, der blev trykt i *Kjøbenhavnsposten* den 19. januar 1839.

Grundtvig og Treschows venskab gik tilbage til ungdommen, hvor de mødtes under Treschows studier i København. Treschow var uddannet jurist, og det var ham, der forsvarede Grundtvig under injuriersagen mod H.N. Clausen i 1825. Treschow blev i 1828 generalfiskal, indtil 1863 en embedsmand, der fungerede som højeste statsanklager, og var kongevalgt medlem af stænderforsamlingen i Roskilde.

Sognebåndets løsning var Grundtvigs hjertesag og opfindelse. Det var en del af den kirkekamp, som Grundtvig havde påbegyndt i 1825, der handlede om menigheden og forholdet mellem kirke og stat. Frihed var nøgleordet. Idealet var en fri statskirke med en fri menighed, og betingelsen for dette var frihed for borgerne og præsterne. Sognebåndet betød, at medlemmerne af statskirken var bundet til deres hjem sogn. Ved at løse sognebånd ville ethvert menneske kunne søge tilknytning til den præst, det ønskede, uanset sognegrænserne (Lausten 1989, s. 222).

Læs mere

Læs mere om Grundtvigs kirkekamp og løsning af sognebånd i indledningerne til [Den Danske Stats-Kirke upartisk betragtet](#) (1834) og [Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet](#) (1836).

Et forslag om løsning af sognebånd blev stillet af en gruppe præster for stænderforsamlingen i Roskilde i 1836, men kom ikke under overvejelse på grund af for sen indsendelse. Det blev genoptaget samme sted i oktober 1838, hvor en komite med fem medlemmer blev nedsat, bestående af blandt andet Treschow og biskop J.P. Mynster. Treschow var forslagetets talsmand og eneste repræsentant for minoriteten, mens Mynster som en del af majoriteten og den etablerede kirkes gejstlighed var dets udprægede modstander.

Stænderforsamlingerne var ikke offentlige, men man kunne læse referater af møderne i *Tidende for Forhandlingerne ved Provindsialstænderne for Sjellands, Fyens og Lollands-Falsters Stifter samt for Island og Færøerne* (herefter *Stændertidende*), som fra den 5.-8. januar 1839 bragte referatet fra "Sagen angaaende Andragenderne om Sognebaandets Løsning" (*Stændertidende* 1839, sp. 1137-1245). Grundtvig, som ikke var medlem af stænderforsamlingen, abonnerede på *Stændertidende* og fulgte møderne herigennem. Ved afstemningen om forslaget vedrørende sognebåndets løsning afviste stænderforsamlingen at indgive petition til kongen.

2 Digtet

Det fortrøstningsfulde digt "Til Hr. Etatsraad Treschow" trodser nederlaget ved stænderforsamlingen og ser frem mod lysere tider for løsning af sognebånd. Digtet er et lejlighedsdigt, hvilket vil sige, at det udspringer af ydre omstændigheder samt er en hyldest til en person (Sunesen 2014, s. 125). Det hylder således Treschow for hans "Kamp til Folkegavn" (Grundtvig 1839, strofe 6) og for at have forsvaret "Troens Frihed" på "Folkeraadet" (strofe 1). Det mangeårige venskab mellem Treschow og Grundtvig beskrives af flere omgange (strofe 1, 2, 3 og 5), og der lægges vægt på, at de trods forskelligheder har bevaret venskabet. Strofe 4 skildrer Grundtvig som "den gale Præst" og roser Treschow for at have holdt fast i sagen.

Sagen om sognebåndets løsning handler for Grundtvig om troens og åndens frihed, da ånden kun kan virke i frihed. Treschow beskrives som et menneske, der har åndens frihed kær (strofe 1), og strofe 9 beretter om, hvordan frihed for ånden vil give hjertet fred. Opponenterne i stænderforsamlingen anser ikke løsning af sognebånd som nødvendig i forbindelse med barnedåben. Det er Grundtvig ikke enig i. Med dette udgangspunkt beskriver digtet kampen for "de Smaa" og for det frie valg af præst ved barnedåben (strofe 8), som Treschow gør sig til talsmand for ved forhandlingerne (se *Stændertidende* 1839, sp. 1151 f.).

På trods af titlens direkte henvendelse til Treschow havde digtet også til hensigt at skabe opmærksomhed om sognebåndssagen i offentligheden, hvilket valget af udgivelsesmedier vidnede om. Digtet var således trykt i *Kjøbenhavnsposten* og senere

i *Nordisk Kirke-Tidende* (1839, nr. 7, 17. februar, sp. 177-180), der begge bragte referater og reportager fra stænderforsamlingerne i Roskilde.

Grundtvig vil ikke opgive sagen om løsning af sognebånd. Afvisningen af forslaget på stænderforsamlingen beskrives som "Hjertets Nederlag", men digtet forudser også en oprejsning, hvor sejren vil medføre frihed i "Tanke, Tro og Ord" (strofe 10).

Kampen for løsning af sognebånd sluttede ikke med afvisningen i 1838. I 1840 skrev Grundtvig et andragende om sognebåndets løsning, som Treschow læste op for stænderforsamlingen i Roskilde (se *Stændertidende* 1840, nr. 35, sp. 553-556). Dertil skrev Grundtvig sammen med J.Chr. Lindberg en petition til samme lejlighed, som blev trykt i *Adresseavisen* 30. juli 1840. Der gik dog endnu 15 år, før sognebåndet blev løst i 1855.

3 Anvendt litteratur

- *Adresseavisen*, se *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1840).
- Grundtvig, N.F.S. (1839) "Til Hr. Etatsraad Treschow", i *Kjøbenhavnsposten*, nr. 19, 19. januar, s. 73. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1840) [Andragende vedrørende sognebåndets løsning, oplæst af etatsråd Treschow på stændermødet i Roskilde 23/7] i *Tidende for Forhandlingerne ved Provindsialstænderne for Sjellands, Fyens og Lolland-Falsters Stifter samt for Island og Færøerne*, nr. 35, sp. 553-556. København og Roskilde.
- Grundtvig, N.F.S.; J.Chr. Lindberg & Ph. Hage (1840) "Til Provindsialstændernes Forsamling i Roeskilde" i *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*, nr. 176, 30. juli, sp. 2. København.
- *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1840), nr. 176, 30. juli. København.
- Lausten, Martin Schwarz (1989) *Danmarks kirkehistorie*. København.
- *Stændertidende*, se *Tidende for Forhandlingerne ved Provindsialstænderne for Sjellands, Fyens og Lolland-Falsters Stifter samt for Island og Færøerne*.
- Sunesen, Christel (2014) "Rimbrevet" i *Ved lejlighed. Grundtvig og genrerne*, udg. Sune Auken & Christel Sunesen, s. 124-155. Hellerup.
- *Tidende for Forhandlingerne ved Provindsialstænderne for Sjellands, Fyens og Lolland-Falsters Stifter samt for Island og Færøerne* (1839, 1840). København og Roskilde.